

papierów wartościowych oraz rządów poszczególnych państw. Spółki sporządzające sprawozdania finansowe według US GAAP mają możliwość wejścia na Nowojorską Giełdę Papierów Wartościowych i dostęp do innych amerykańskich rynków kapitałowych [4, s. 140].

Ważnym przełomem w procesie ujednoczenia zasad rachunkowości na świecie jest akceptacja przez Komisję Papierów Wartościowych i Giełd (SEC) sprawozdań finansowych sporządzanych zgodnie z MSR/MSSF i traktowanie ich na równi z raportami finansowymi sporządzanymi zgodnie z US GAAP. Decyzja ta oraz postępującą współpracą IASB i FASB zmierzająca do opracowania wspólnego zestawu globalnych regulacji rachunkowości o wysokiej jakości, umożliwi efektywne funkcjonowanie i dalszy rozwój międzynarodowego rynku finansowego.

W procesie standaryzacji i zmian zachodzących w sprawozdawczości finansowej również ważny jest kierunek proponowanych przekształceń w strukturze informacyjnej sprawozdania finansowego. IASB i FASB zaproponowały zmiany założeń koncepcyjnych sporządzania sprawozdania finansowego, zakładając spójność każdego segmentu w sprawozdaniu z pozycji finansowej, sprawozdaniu z całkowitych dochodów oraz sprawozdaniu z przepływów pieniężnych [2].

Obecnie standardy w istotnym stopniu zdominowały badania w dziedzinie rachunkowości, politykę rachunkowości (regulacje prawne), praktykę oraz nauczanie. Tak więc, czy dalszy rozwój rachunkowości, mają wyznaczać międzynarodowe standardy rachunkowości? Argumenty przemawiające na korzyść standardów nie powinny zdominować rachunkowości, która nie jest systemem zamkniętym, i co ważne współpracuje z uwarunkowaniami poszczególnych społeczności [3, s. 104-105]. Wdrożenie jednego systemu standardów jest dość ryzykowne, ponieważ należałoby założyć, że „twórcy standardów” mają wystarczającą wiedzę na temat problemów rachunkowości w różnych częściach świata i uwzględniają te potrzeby w sposób wystarczający. Poza tym istnieje ryzyko monopolistycznej pozycji organizacji tworzącej te standardy. Argumenty za i przeciw globalnym standardom powinny pozwolić na międzynarodową dyskusję, której celem powinno być dobro rachunkowości jako nauki [3, s. 107-108]. Standardy powinny dotyczyć fundamentalnych koncepcji oraz ogólnych zasad, a nie precyzyjnego sposobu ustalania pozycji sprawozdawczych lub szczegółowych postanowień względem metod pomiaru. Siła rachunkowości powinna tkwić w jej możliwościach ukazywania różnorodności. Niestety XXI wiek dla rachunkowości to przede wszystkim standaryzacja, a tak na prawdę powinna być to harmonizacja (dająca możliwości współistnienia różnorodności).

Literatura:

1. Bąk M. (1999), Uwagi o harmonizacji polskiego prawa bilansowego i podatkowego z prawem Unii Europejskiej, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości tom 51, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa.
2. Discussion Paper Preliminary Views on Financial Statement Presentation (2009), www.iasb.org
3. Dobija D. (2009), Globalne standardy rachunkowości. Czy strategia kodyfikacji przyczyni się do rozwoju rachunkowości? [w:] Pracownicy Katedry Rachunkowości SGH (red.), Problemy współczesnej rachunkowości, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie – Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
4. Gierusz J. (2001), Standaryzacja i harmonizacja rachunkowości międzynarodowej. [w:] L. Bednarskiego, J. Gierusza (red.), Rachunkowość międzynarodowa, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.

Марія БАШТОВА

ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Екологічний аудит системно й усе активніше застосовують у світі як економіко-правовий інструмент стимулювання природоохоронної діяльності. Міжнародна торгова палата визнала його ефективним інструментом оцінки відповідності стратегій розвитку корпорацій нормам екологічного законодавства у промислово розвинених країнах.

Для України «екологічний аудит» є відносно новим, тоді як у країнах світу – Канаді, Великобританії, Нідерландах, США, Швеції, інших країнах ЄС, воно відоме вже упродовж 20–30 років і набуло великого поширення [1].

Актуальність екологічного аудиту полягає також і у тому, що саме сьогодні в Україні починається усвідомлення того, що екоаудит є необхідною за міжнародними стандартами передінвестиційною стадією оцінки ризиків, обов'язковою процедурою визначення вартості підприємств, що приватизуються, маркетингових досліджень конкурентоспроможності продукції, ефективним інструментом погодження загальнодержавних і місцевих інтересів екологічної безпеки.

В Україні екологічний аудит було започатковано в 1993 р. під час виконання міжнародної басейнової програми «Розвитку правління навколишнім природним середовищем в басейні р. Дніпро» на принципах sustainable development за фінансового, методологічного, освітнього сприяння уряду Канади. Ця програма передбачала навчання і виконання проектів з упровадження через навчання екологічного аудиту різних базових галузевих підприємств-забруднювачів (харчової, легкої, металургійної галузей). Була відпрацьована системна методологія спочатку канадських, а потім міжнародних стандартів ISO серії 14000. За результатами програми було підготовлено і видано перший в Україні практичний посібник «Екологічний аудит» (1997) [2].

У 1996 р. було запроваджено міжнародні стандарти: ДСТУ ISO 14010:1996, ДСТУ ISO 14011:1996, ДСТУ ISO 1412:1996: «Настанови щодо здійснення екологічного аудиту», побудовані на методології системної функціональної цілісності екологічного управління й аудиту, на досвід і стандартизації екологічного аудиту в окремих країнах, зокрема Канаді, Великій Британії тощо.

Наступним кроком мали стати розроблення і впровадження адекватних галузевих, регіональних стандартів зі специфічними механізмами стимулювання і фінансування різних типів екологічного аудиту. Проте цього не сталося, і міжнародні стандарти в Україні практично не було реалізовано.

У 2004 р. набув чинності Закон України «Про екологічний аудит», який утворив правові засади для впровадження екологічного аудиту. На жаль, вони залишились нерозвиненими внаслідок невиконання в силу різних причин прикінцевих положень Закону відносно його внутрішньої гармонізації з іншими Законами України, нормативно правовими актами. У Законі не було визначено ролі екологічного аудиту як інструменту національної, державної, галузевої, корпоративної екологічної політики і політики стійкого екологічно збалансованого розвитку; не визначено механізми забезпечення реалізації основних принципів міжнародного та європейського екологічного аудиту. Більш того, окремі норми Закону суперечать принципів незалежності як основи неупередженості й об'єктивності аудиту. У цілому Закон України «Про екологічний аудит» потребує нової редакції, гармонізації з принципами збалансованого розвитку, доповнень, уточнень, роз'яснень, передовсім щодо обов'язкового екологічного аудиту особливо екологічно небезпечних об'єктів [3].

Поширення екологічного аудиту в Україні стримує не лише недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази, але і брак державного і ринкового попиту на еколого-аудиторські послуги. Держава не оцінила значення екологічного аудиту в реалізації національної політики екологічно збалансованого розвитку і не бажає посилити екологічні вимоги до власників підприємств, корпорацій.

Законодавство повинно сприяти розвитку екоаудиту, регламентувати суспільні відносини, що тут виникають, прогнозувати їх розвиток, установлювати норми випереджального регулювання. Тільки за цих умов можна досягти основної мети екоаудиту — дотримання норм екологічної безпеки, раціонального природокористування в процесі здійснення господарської та пов'язаної з нею діяльності, системної екологізації виробництва.